

Õiguskantsler

Hr Taavi Aas
Jõgeva Vallavalitsus
info@jogeva.ee

Teie 13.03.2024 nr 8-9/343-1

Meie 08.07.2024 nr 7-5/240279/2404046

Hoolekandeabi korraldamine

Lugupeetud vallavanem

Õiguskantsleri poole pöördus [ ] murega, et ta peab [ ] tervisetootuse saamiseks esitama vallale iga kuu [erihoolekandeesutuse] arved, kütusetšekid ja alates 2024. aastast ka pangakonto väljavõtte. [ ] peab seda alandavaks ja koormavaks. Ta on palunud valda, et ta ei peaks iga kuu esitama kütusetšekke, sest [ ] viibimist [erihoolekandeesutuses] tõendab ka arve, mille ta esitab vallale iga kuu ja mis peaks olema kulude tõendamiseks piisav.

Õiguskantsleri nõunik palus asjas selguse saamiseks teavet Jõgeva Vallavalitsuselt. Tänan vallaametnikke põhjalike selgituste ja teabe eest, mis on olnud abiks seisukoha kujundamisel.

Leian, et tervisetootuse taotlemise ja saamisega kaasneva tõendamiskohustuse täitmine ei pruugi eraldiseisvalt olla [ ] ülemäära koormav. Samas võiks Jõgeva Vallavalitsus toetuse määramise asjaolusid arvestades kaaluda toetuse määramist pikemaks perioodiks ning hinnata, kas kütusetšekkide nõudmine on selle eesmärgi arvestades põhjendatud nii valla kui ka [ ] seisukohalt. Kui vald jääb uute otsuste tegemisel oma varasemale halduspraktikale kindlaks, tuleb neid toetuse saamise tingimusi põhjendada.

Kuna vald hindab [ ] abivajadust iga kahe aasta tagant ja on seni määranud teenuste osutamisele erinevad tähtajad (poolest aastast kuni kahe-kolme aastani), on see toonud kaasa olukorra, kus [ ] tuleb [ ] vajaliku abi järjepidevaks tagamiseks esitada n-ö iga natukese aja tagant vallavalitsusele uus abi saamise taotlus. Seda arvestades leian, et [ ] on tehtud [ ] vajaliku hoolekandeabi taotlemine ja selle järjepidev saamine ülemäära keeruliseks ja aeganõudvaks.

Palun kaaluge, kas [ ] abivajaduse korraline hindamine sellise sagedusega on põhjendatud ning kas oleks võimalik ühe otsusega ja ühtsetel alustel kindlaks määrata, milliseid teenuseid vald [ ] korraldab ja milliseid toetusi annab. Mõistagi ei pea see otsus olema tähtajatu, ent teenuste saamise õigus vaid kindlal ajaperioodil peab olema põhjendatud ja vastama inimese abivajadusele antud hinnangule. Ka võib otsuses ette näha kõrvaltingimuse, mille järgi on vallavalitsusel õigus asjaolude olulisel muutumisel otsus ümber vaadata ka enne selle kehtivusaja möödumist. Hea halduse tava kohaselt peab vald oma otsuseid ka põhjendama.

Palun andke hiljemalt 30. augustiks 2024 teada, kuidas on vallavalitsusel kavas soovitusi järgida.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Tervisetootuse saamisele seatud tingimused

1. Jõgeva Vallavalitsuse selgituste kohaselt saab Sotsiaalkindlustusameti korraldusel [erihoolekandeesutuses] alates kuni . Pere on taotlenud sotsiaaltransporditeenuse asemel sõidukulude hüvitamist, sest soovib viia [erihoolekandeesutusse] ja tuua koju oma sõiduautoga. Sõidukulude hüvitamiseks määras vald Jõgeva Vallavolikogu 29.11.2018 määruse nr 63 „[Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord Jõgeva vallas](#)“ (edaspidi hoolekandeeabi kord) §-de 12 ja 13 alusel tervisetootuse. Toetuse määramisel on arvestatud vahemaad [erihoolekandeesutuse] ja elukoha vahel, sõidukordade arvu ja prognoositud kütusekulu. Vallavalitsus leiab, et kaks korda aastas pangakonto väljavõtte ja iga kuu kuludokumentide vallale esitamine (kütuse kviitungid) ei tohiks olla perele liiga koormav.

2. Hoolekandeeabi korra § 12 lõikes 2 on öeldud, et tervisetootuse maksmisega hüvitatakse kas osaliselt või täielikult kulutused, mida ei rahasta Eesti Haigekassa ja Sotsiaalkindlustusamet. Tervisetootusega hüvitatakse näiteks laste prilliklaaside hankimisele, retseptiravimite ning tehniliste ja muude abivahendite ostmisele ja rentimisele tehtud kulutused, samuti transpordiga seotud kulud ja muud erivajadusest tulenevad põhjendatud kulud. Vald maksab tervisetootust üldjuhul ühekordselt ning hüvitab vaid põhjendatud kulud (hoolekandeeabi korra § 13). Seda toetust on õigus saada terviserikkega, kroonilise haiguse või muu tervislikust seisundist tuleneva erivajadusega inimesel, kui tema ja tema pereliikmete sissetulek jääb alla 2,5-kordset riiklikult kehtestatud toimetuleku piiri, arvestades maha makstud elatis ning jooksvat kuul tasumisele kuuluvad eluasemekulud (hoolekandeeabi korra § 12 lg 1 ja § 13).

3. Jõgeva Vallavalitsuse sotsiaalosakonna 29.01.2024 otsuse järgi on määratud igakuine tervisetootus ajavahemikus 01.01.–31.07.2024. Igakuise toetuse summa on kuni 68 eurot ja toetus makstakse välja kulutusi tõendavate dokumentide alusel. Sissetulekuid ja väljaminekuid tõendavaid dokumente iga kuu ei nõuta, need tuleb hoolekandeeabi korra § 13 lõikest 1 nähtuvalt esitada tervisetootuse taotlemisel.

4. Inimesel, kes ei saa puude tõttu kasutada isiklikku või ühissõidukit, on seaduse järgi õigus saada tööle või õppeasutusse sõitmiseks või avalike teenuste kasutamiseks valla või linna korraldatud sotsiaaltransporditeenust ([sotsiaalhoolekandee seaduse](#) (SHS) § 3 lg 1 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 38 lg 1). Tervisetootust maksab vald inimestele vabatahtlikult. See tähendab, et seadusega pole tervisetootust ette nähtud ja vald või linn ei pea sotsiaaltransporditeenuse kasutamisest loobunud inimesele andma vajalikeks sõitudeks rahalist toetust.

5. Põhiseaduse järgi on vallavolikogul suhteliselt vabad käed otsustamaks, mis tingimustel vabatahtlikke toetusi makstakse. Jõgeva Vallavolikogu on leidnud, et seda toetust antakse sel juhul, kui toetuse taotleja ja tema pereliikmete sissetulek jääb alla 2,5-kordset riiklikult kehtestatud toimetuleku piiri, arvestades maha makstud elatis ning jooksvat kuul tasumisele kuuluvad eluasemekulud. Seda tingimust ei saa pidada toetuse andmise eesmärki arvestades meelevaldseks ega ka ülemääraseks. Samuti ei saa pidada ülemääraseks valla nõuet, et toetuse taotleja peab vallale oma kulutusi tõendama, kuna vallal ei ole võimalik neid andmeid saada mujalt kui taotlejalt endalt.

6. Hoolekandeeabi korra järgi antakse tervisetootust üldjuhul ühekordselt. puhul on vallavalitsus teinud erandi ja määranud talle toetuse igakuise maksena mitmeks kuuks. Volikogu ei ole andnud vallavalitsusele juhtnööre, kuidas selliseid erandeid teha. Seega saab vallavalitsus ise otsustada, kas ja kui pikaks perioodiks ta selle toetuse määrab. Vaatamata avarale kaalutusõigusele peab vallavalitsus otsust langetades järgida hea halduse tava ja pidada kinni

otsuse põhjendamisnõudest. Ka ei saa vallavalitsus kehtestada toetuse saamisele ülearuseid tingimusi.

7. On mõistetav, et kuna [ ] on antud õigus saada [erihoolekandeesutuses] [ ] teenust mitme aasta vältel, kaasnevad sellega ka sõidukulud. [ ] abivajadusele antud hinnang on viimase viie aasta jooksul olnud ühesugune. Vald on [ ] tükk aega toetanud, et ta vanemad saaksid kaks korda kuus viia [ ] [erihoolekandeesutusse] ja tuua koju tagasi. Ka [ ] sissetulekud ja kulud ei ole märkimisväärselt muutunud. Seega võib eeldada, et kui [ ] vanemad soovivad [ ] ka edaspidi ise [erihoolekandeesutusse] ja koju tagasi sõidutada ning kui vallavalitsus peab õigeaks selleks toetust anda, siis muid takistusi toetuse saamisel pole. Seega võiks Jõgeva Vallavalitsus määrata toetuse ka pikemaks perioodiks. Õiguskantsler ei saa siiski asuda vallavalitsuse asemele ja öelda, et [ ] peab sellist toetust saama, ega määrata, kui pika perioodi jooksul on võimalik see toetus maksta.

8. Jõgeva Vallavalitsuse sotsiaalosakonna 29.01.2024 otsuse kohaselt on tervisetoeetus määratud kulude osaliseks hüvitamiseks ning see makstakse välja kulutusi tõendavate dokumentide (kütusetšekkide) alusel. Seepärast tuleb [ ] esitada iga kuu vallale kütusetšekid, et tõendada sõidukulusid. Hoolekandeabi korra § 13 lõikes 1 on kehtestatud, et vald hüvitab vaid põhjendatud kulud. Valla otsuse järgi on [ ] sõltuvalt kuludest õigus saada toetust kuni 68 eurot kuus. Seega ei saa kütusetšekkide esitamise kohustuse kehtestamist vallale otseselt ette heita. Arvestades aga praegusel juhul toetuse määramise asjaolusid ning seda, et kütusetšekid iseenesest ei tõenda [ ] [erihoolekandeesutusse] ja koju sõidutamist ning selleks päriselt tehtud kulutusi, samuti silmas pidades võimalikku toetuse ja tegelike kulude vahe suurust, ei ole äratuntavaid mõistlike põhjendusi taolise halduspraktika jätkamiseks. Vallal tasub kaaluda kütusetšekkide nõudmise eesmärki ja põhjendatust nii valla kui ka [ ] seisukohalt ([sotsiaalseadustiku üldosa seaduse](#) (SÜS) § 10 lg 1).

Õigus heale haldusele abivajadusele vastava hoolekandeabi saamisel

9. Avaldaja ei palunud laiemalt kontrollida, kas Jõgeva vald on [ ] abivajadusele vastava abi pakkumisel järginud hea halduse tava. Kuna sellest võib sõltuda, miks avaldaja tunneb, et tervisetoeetuse taotlemisel on teda ülemääraselt koormatud, peab õiguskantsler vajalikuks Jõgeva Vallavalitsuse edastatud dokumentide põhjal hinnata ka seda.

10. Jõgeva Vallavalitsus on viimase viie aasta jooksul hinnanud [ ] abivajadust kolmel korral: 15.08.2018, 30.09.2020 ja 07.03.2023. Seega on [ ] abivajadust hinnatud peaaegu iga kahe aasta tagant. Hinnang [ ] abivajadusele ei ole selle aja jooksul muutunud. Ka nendel hinnangutel põhinevad abi andmise otsused on oma sisult ühesugused: vald on määranud [ ] tervisetoeetuse, tugiisiku ja hooldaja. Samas kehtib igale teenusele erinev tähtaeg: tugiisik on määratud üheks aastaks, hooldaja paariks-kolmeks aastaks ning tervisetoeetus 7-8 kuuks. Võrdluseks: [ ] on [ ] määratud viieks aastaks. Kuna [ ] abivajadust on hinnatud iga kahe aasta tagant ja talle määratud teenustele on kehtestatud erinevad tähtajad (poolest aastast kuni kahe-kolme aastani), on see toonud kaasa olukorra, kus [ ] tuleb [ ] järjepideva abi tagamiseks n-ö iga natukese aja tagant esitada vallavalitsusele uus abi saamise taotlus. Selline olukord ei ole kooskõlas SHS § 3 lõike 1 punktiga 1 § 15 lõigetega 1 ja 2 ega haldusmenetluse üldiste põhimõtetega.

11. Seadus näeb ette, et valla- või linnavalitsus peab selgitama välja abi taotleva inimese tervikliku abivajaduse ja sellele vastava abi ulatuse ning korraldama inimesele tema vajadustele vastava abi osutamise (SHS § 3 lg 1 p 1; § 15 lõiked 1 ja 2). Seega ei pea inimene vallalt või linnalt taotlema eraldi abivajaduse hindamist ja sellele vastavaid üksikuid teenuseid: piisab ühekordsest abitaotlusest, mille lahendamiseks teeb vald või linn terviklikult selgeks inimese

abivajaduse ning pakub sellele vastavat abi, kuulates eelnevalt ära ka inimese enda arvamuse. Seda nõuab ka üldine haldusmenetluse põhimõte, mille järgi lahendatakse inimese taotlus eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides inimesele üleliigsete kulutuste ja ebameeldivuste tekitamist ([haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) § 5 lg 2).

12. Praegusel juhul pole võimalik aru saada, miks pole Jõgeva Vallavalitsus pärast [ ] abivajaduse hindamist ise [ ] abi pakkunud, vaid on oodanud ära, kuni [ ] taotleb vallalt teenuseid ja toetusi ning põhjendab [ ] abivajadust, mis on vallale korraliste abivajaduse hindamiste põhjal niigi teada (vt SÜS § 30 lõiget 1). Kuna abi andmise otsustes pole abi andmise tähtaegu põhjendatud, siis pole ka mõistetav, miks peab [ ] abivajadust hindama iga kahe aasta tagant ning miks ta vajab näiteks tugiisikut üheks aastaks, aga hooldajat kaheks või kolmeks aastaks.

13. Abi andmise otsus on kaalutusotsus, mis tuleb teha kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve (HMS § 4 lg 2). Selle otsusega antakse inimesele õigus saada abi ning määratakse kindlaks abi saamise tingimused, tähtajad ja kord (SÜS § 16 lg 3, § 26 lg 1 p 3). Kaalutusõiguse alusel antud haldusakti põhjenduses tuleb märkida kaalutlused, millest haldusorgan on haldusakti andmisel lähtunud (HMS § 56 lg 3). Seega tuleb inimesele kirjalikult põhjendada, miks talle pakutakse just seesugust abi ning selliste tingimuste ja tähtajaga.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise